

مهر ، با خیال ، جهان را زیبا میسازد
مهر ، با خیال ، بیگانگیها را میکاهد
اندیشه ، ناتوانیهای دشمن را زیر ذره بین میگذارد ، تا بهتر ببیند
و مهر ، ناتوانیها را آنقدر کوچک میسازد که نمیتوان دید ،
ولی اندیشه میکوشد خود را از زیر بار ترس نخستینش آزاد سازد ،
بیندیشد بی آنکه بترسد ،
و خیال میکوشد که خود را از زیر بار مهر نخستینش آزاد سازد ،
و به خیال بپردازد ، بی آنکه مهر بپروزد
با همه اینها ، هنوز در خیال آزاد ، و اندیشه آزاد ،
این دشمنی و ناسازگاری دیرینشان ، ته نشین شده است
و اندیشه ، که کودکیش در دامن « توس از جهان » پرورده شده ،
و خیال ، که دوره شیر خوارگیش را در زهدان « مهر به جهان » گذرانیده ،
هنوز بدشواری میتوانند همسایه هم باشند
ولو آنکه گهگاه به اکراه باهم همکاری کنند
و هر دو زاده از کمبودند ،
مهر ، نیاز به خیال دارد تا آنچه را میخواهد دوست بدارد ،
در کمال ببیند ، و روزی به کمال برساند ،
و ترس ، نیاز به اندیشه دارد ، تا دشمن را ناتوانتر از خود ببیند ،
تا او را روزی ، ناقص و ناتوان سازد

ما به آهنگی تازه
پا خواهیم کوبید
و
دست خواهیم افشانند

*****

اکنون هنگام آن شده است که برخیزیم
و پای بکوبیم ،

پا بر سر تقلیدها ، و آنان که تقلید میخواستند ،
پا بر سر همه بیشرمها ،
که بنام شرم ازخنا ، و آرزوم از آرمانهای بلند ، کرده میشوند ،
پا بر سر آنانکه قدرت را مانند رهزنان در شب ازما میریابند

- ۱۰۲ -

پا بر سر آنانکه قدرت را بنام خلق و خدا ، از ما گدائی میکنند
پا بر سر آنانکه درد و شر را ضروری میسازند ،
تا مردم از آنها ، درد زدائی و مشکل گشائی نخواهند ،
پا بر سر آنانکه فضائل را در بلندگورها میستایند ،
و در خلوتها ، کار دیگر میکنند
پا بر سر آنانکه از دیگران ، ایثار و فد اکاری میخواهند
و آنگاه در پی سود و قدرت و کام خود میدوند
پا بر سر آنانکه از ما عملی برای هدفی خدائی یا اخلاقی میخواهند
و خود ، همان عمل را ، برای اهداف اهریمنی میکنند ،
پا بر سر آنانکه ، وعده آفریدن بهشت بر روی زمین میدهند ،
ولی در جهان ، دوزخ میسازند ،
پا بر سر آنانکه سراسر سال ، خلق را به گریه و سرگوازی میخوانند ،
تا خود ، جشن قدرت و لذت و مقام بگیرند ، و بریش مردم بخندند ،
پا بر سر آنانکه نیروی اندیشیدن را از مردم میرایند ،
تا خود ، برای همه چیز ببندیشند ، و بر همه داوری کنند ،
پا بر سر آنانکه از مردم ، راه مستقیم میخواهند ، ولی خود راه کژ می پیمایند
پا بر سر آنانکه از مردم ، صداقت میخواهند ، و خود دروغ میگویند
پا بر سر آنانکه راه آزمودن و بازی کردن و شک کردن را ، بنام خدا می بندند
پا بر سر آنانکه وعظ برابری و برادری برای مردم میکنند ،
و خود ، در جستجوی امتیاز و حکومت اند ،
پا بر سر آنانکه از مردم میخواهند ، تو را طبق کهنه سازند ،
ولی زندگی ، میخواهد که مردم ، کهنه را طبق نو سازند
پا بر سر آنانکه هر چه زیباییست ، می پوشانند
بدین گونه ، چشمان ما را که از دیدار زیباییها محروم شده ، کور میسازند
و نام آنرا عفت می نهند ،
ما همیشه چنین در جهان پا میگوییم ،

پای ما ، نرم و چالاک ، با گشش زمین را غی بساید ،
پای ما ، لب نیست که زمین را ببوسد ،
ما پا بر روی زمین غی نهیم تا از آن بگذریم
تا زمین و گیتی را از پس و در پانین بگذاریم ،
ما گِردِ نوک پای خود ، چرخ نمیزنیم ،
تا بستگی ما با زمین و گیتی ، یک نقطه شود ،

ما پهلوانانی هستیم که سراسرِ پا میان را بر زمین میکریم ،
پا کوبی ما ، برای کوفتن و خرد کردن و دوهم شکستن و ازهم پاشیدن هست
ما چون اهورامزدا و جمشید ،
در گِلها ، پا خواهیم کوبید ،
تا خشت برای بنای گیتی ، بکالبد ریزیم ،
و پایکوبی جمشید و اهورامزدا در گِل ، برای بنای گیتی ،
جشن بزرگ ماست ،
جشن نرسازی جهانست ، جشن نوروزاست

خدای بزرگ ما ، اهورامزدا نیز ،
برای آن بزرگ برد ،
چون برای بنای گیتی ،
کار گِل میبرد
و خشت مالیدن را در گیتی ، کار مقدس خرد میدانست .

ولی ما تنها پا نخواهیم کوبید ،
ما در میدان جهان ، دست خواهیم افشاند ،
در دستان ما ، زیبایی است که بر درو و دیوار هر شهری خواهیم پاشید ،
در دستان ما تخمِ نرمنخوئیست ،

که در کشتزارهای سخن و سیاست و کيفر ، خواهيم افشانند
در دستان ما نيرويست که سنگيني ها را از پشت خستگان برخواهد داشت
در دستان ما ترازوي داوران نيست ،
که اعمال هرکسي را در کوبه بازارسنجيم
و از هرکسي بنام خدا ، خرده بگيريم .
در دستان ما ، گشودگي رادمري و بخشندگي هست ،
که حتی ضحاکان خونخوار را ،
که برای قدرت ربائي بنام خدا ، از خوردن مغزها دريغ ندارند ،
با شمشير کين نخواهيم آزد ،
دستان ما ، دهنده شادي ، و گيرنده غمند ،
ما دستان خودرا بجای آنکه باآسمان بلندکنيم .
به گوپشتان از او افتاده ميدهيم ، تا از نو بپاخيزند
و جوان و نيرومند شوند ،
ما دستان خودرا باآسمان برغيدياريم
تا گله ازکسائي بکنيم که بنام داد و آزادي و خدا ، ستم ميکنند
چون در دستان ما نيرويست که آسمان هارا ازهم پاره ميکنند ،
دستان ما ، چون دستان رستمست ،
و دست مارا بنام اهورامزدا يا خدائي ديگر ، نميتوان بست ،
و هرگز دست مارا ، زمان و چرخ نيسته است .
و اسفنديارها ، که بنام خدا ي بزرگ ،
دست رستم ، يا دست مردم ايران را خواستند ببندند ،
پيکان نيز رستم ، چشم قدرت طلب آنها را ازهم شکافت ،
که بياري سيمرغ ، ابر خدای مهر ، پرتاب شده بود .
دستان ما چون دستان سباوش ،
که از رستم ، رقص شمشير را آموخته است ،
و هيچ ستمی را فراموش نميکند ،

با گشاده دل‌بیش ، هر مستکاری را می‌بخشد
در دستان ما ، جام چمست ،
که نوشی از آن ، درد را از هر انسانی خواهد زدود
در دستان ما ، تخمه‌های زندگیست
که سیم‌خ برای پاشیدن در جهان به ما سپرده ،

جلال‌الدین ، یک دست در دست معشوقِ آسمانی ،
و دستی دیگر در زلفش ،
رقصی چنان در میدان ، آرزو داشت ،
ولی جلال‌الدین و ما ،
به آهنگ را مشگرِ مازندرانی ،
که برای کاوس نواخت ،
و کاوس را بجنگ دیوان در مازندران انگیخت ،
و رستم را به هفت‌خوانش کشانید ،
باری دیگر ،

چنین پای خواهیم کوبید
و چنین دست خواهیم افشاند
با همان پائی که رستم در جوانیش بر زمین می‌نهاد
و در زمینِ سخت ، فرو میرفت ،
و از خدا خواست ، تا از نیروی پایش ، بکاهد
تا نیرویش ، به اندازه باشد .
پاکویی و دست‌افشانی ما ، نه به اندازه خواهد پرد
بلکه اندازه‌ای تازه ، خواهد گذاشت

کجا ، سوء تفاهم بی نهایت میشود ؟

*****

آنانکه به چلیپا کشیده شدند ،
برای آن نبود که حقیقت میگفتند ،
بلکه ، از سوء تفاهماتی که مردم از گفته های آنان داشتند
و هیچکس باور نمیکند که آنچه از دیگری فهمیده است ،
سوء تفاهمات است
و هر فکری که به حقیقت ، نزدیکتر میشود ،
احتمال سوء تفاهم آن ، دامنه دارتر و ژرفتر میشود
و در حقیقت ،
فقط سوء تفاهم هست .
ولی پس از آنکه کسی را به چلیپا کشیدند ،
سخن او را حقیقت میدانند ،
و سوء تفاهمشان از سخن او بیشتر میشود
و ما ، بی آنکه آگاه باشیم ،
همیشه دیگران را به چلیپا میکشیم
ما ، حقیقتیم
و حقیقت ، حق دارد ، دروغ را به چلیپا بکشد

قانون را آگاهانه بشکنید

*****

سرانديشه داد ،
در هيچ قانوني نغيگنجد ،
هرچند آن قانون را ، خدا گذاشته باشد
و انسان در عملش ، بايد به سرانديشه داد برسد ،
نه آنکه مجري تاب قانون باشد ،
وداد را ، در عمل قانونيش ، ناپود سازه .
و انسان در هر عملش ، نا آگانه ، قانون را ميشکند ،
با آنکه طبق آن قانون هم ، عمل ميکند ،
وهيچ عملي ، در قانون نغيگنجد ،
ولي ، آگاهانه هر قانوني را شکستن ،
واز مرز آن گذشتن ،
با احساسی ژرف از شکاف ميان آن قانون با داده داشتن ،
برای جستن داد در قانوني ديگر ،
برتر از اجرائ قانونيست که اصل ستم شده است
و قانون ، فقط يك آن ، برابر با داد است
وآني ديگر ، ضد داد
و کسيکه پاسدار آن قانونست ،
با گذشت آن لحظه ،
ستمکاره اي پيش نيست

- ۱۰۸ -

مرز میان غم و شادی ما کجاست ؟

*****

آنانکه می انگارند ، همه انسانها ، در شکارِ خوشی و شادی هستند ،
در اشتباهند ،
هستند کسانی و مللی که آگاهانه شادی میخوانند
ولی در ته دل ، خریدار درددند ،
و هرچند با خرد خود ، بر ضد بیداد باشند ،
ولی دردی را که از بیدادگران میبرند ،
ناآگاهانه ، دوست میدارند .
شکایتِ آگاهانه آنها از بیداد ،
با کاهی که نا آگاهانه ، از درد بیدادگران میبرند ،
مانند شیرینی هائیسست که با بادام تلخ ، پخته اند
غم آنها ، غنچه ایست که با شکفتن ، گلِ شادی میشود ،
و خوشی آنها ، مزه اندر هست

عدالت و حقیقت و آزادیِ سوزان

*****

هرچه عدالت برای ما روشنتر میشود ،
جهان و تاریخ و اجتماع برای ما ناعادلانه تر میشود
هرچه حقیقت برای ما روشنتر میشود ،
همه چیزها ، دروغ میشوند ،
هرچه آزادی برای ما روشنتر میشود ،
هر چیزی ، جبر و استبداد میشود
عدالت و حقیقت و آزادی ، آفتاب سوزانند ،
و باید در زیر سایه هائی که از چیزها میاندازند ،
زیست و اندیشید و دید .
نزدیکی به « مفهوم » و « آرمان » عدالت و حقیقت و آزادی ،
مارا میسوزاند .
عدالت و حقیقت و آزادی در اجتماع ،
با مفهوم و آرمانِ عدالت و حقیقت و آزادی ، نابود ساخته میشود

بی ایمان ، ولی با دین

*****

بیدین ، ولی با ایمان

از خیالات کژی که همه جا راه یافته است ،
همراه و همسان بودن دین با ایمان است ،
چه بسا دیندارانی که به خدائی و پیغامبری و آموزه ای ایمان ندارند
و چه بسا مومنانی که بیدین هستند .
ایمان ، « چنگ در ریسمانی زدن » است تا در چاه نیفتد
ایمان ، « تکیه به عصائی کردن است » ، تا خود را راست نگاه دارد
ایمان ، در لانه ای خزیدنست ، تا پناهی از آسیبها بیابد ،
ایمان ، تسلیم خواستی بزرگ شدنست ، تا از شرّ و دلیها وهائی یابد
ولی دین ، جوشیدن بی نهایت از خود است
دین ، از زندان خود ، به گستره پیرامون خود ، به بیخودی گام نهادنست
دین ، بی نیازی از ریسمان و عصا و لانه و تکیه گاهست
دین ، لانه در بی نهایت کردن ، و گریختن از تنگ و محدود است
و هرچه من در آن بیاویزم ، ویر هرچه تکیه کنم و فرمان از هرخواستی ببرم ،

- ۱۱۱ -

تنگ و محدود است .
خدائی و حقیقتی که در آن بیاویزم ، باید تنگ باشد
وگرنه ، نمیتوان به آن آویخته شد
دین ، چون سراسر هستی ، باز و گشاده بودنست
دین ، از هر مرزی و معیاری و آموزه ای و خواستی ، گذشتن است
دین ، به خود و از خود بودن ، ولی برغم هیچکس نبودن است
ویکی دانستن دین و ایمان ، بسیاری را گمراه ساخته است
چون ایمان به محمد و موسی و عیسی و بودا و حتی به خدا ،
دین نیست
هر ایمانی ، برضد دین است
و هر دینی ، برضد ایمانست
آنکه میگوید من ایمان به خدا و موسی و عیسی و حقیقت دارم ، بیدین است
به دین ، نمیتوان ایمان داشت
هرچه گرفتنی است ، چه ریسمان ، چه عصا باشد
تنگ و ناچیز است ،
هر لانه ای ، دیواره ای تنگست ،
هر آموزه ای و خواستی و فرمانی ، تنگ و محدود است
و خود را نقطه به آنچه تنگ و ناچیز و گرفتنی است میتوان بست
به آنچه نا محدود ، و به آنچه چوشانست ، نمیتوان خود را بست .
به حقیقت ، خود را نمیتوان بست
و حقیقت را نیز نمیتوان به خود بست
حقیقتی را که بتوان به ما بست ، با زنجیر ، به تنگنا کشیده اند
و من در شگفتم که چگونه این دو چیز متناقض را
به هم بسته اند و یکی دانسته اند ؟

کمال در «هیچ»

*****

کم ،
ولی با کیفیت زیاد ،
هنرِ ایجاز است
پس ، هیچ ، با کیفیت بی نهایت ، کجاست ؟
اگر دوست دار ایجاز ،
خدائی در خیالِ خرد ، تصویر میگرد ،
« کمال » را در « هیچ » ، گرد میآورد
در یک خانه ، گستره جهان بود ،
در یک بیت شعر ، آنچه معنی بود ، جای میداد ،
در یک مینیاتور ، سراسر زیباییها را نقش میکرد ،
در یک بوسه ، وصالِ عشق را میگنجانید ،
در یک تار مو ، همه لطافت را میگذاشت ،
از یک پستان ، به هم عالم شیر میداد ،
در یک واژه ، همه کتابهارا مینوشت ،

- ۱۱۲ -

در يك « آن » ، همه زمان را میفشد ،
در خود ، خدا را میگنجانید ،
در يك نقطه ، كهكشانها را جای میداد ،
در يك نگاه ، همه معرفت را می نگریست ،
و « تخمه » ، اوج کمال میشد ،
وسیع و ، كه برقراری « درخت همه تخمه » ، نشسته بود ،
برابر با يك تخمه بود
برابر با يك سرشك آب بود
و کیومرث ، نخستین انسان نیز ، برابر با يك تخمه بود
و برای نیاکان ما ،
کمال ، گسترش همه چیز ، از هیچ ،
و باز گرداندن همه چیز ، به هیچ بود
معرفتی كه می یابید ،
در چكادش ، خوشه ای از تخمه های سنوآل بود ،
و سنوآل را كه میگسترند ، معرفت میشد .

در این کوی ، ماما کجاست ؟

*****

شب هنگام که در کوچه پس کوچه های شهری غریب ، آواره میگشتم ،
فریادی بلند شد که :
من آستان به حقیقتی بزرگم
و هنگام زائیدن آنست ،
هرچه زودتر ، مامائی بیالینم بشتابد .
گویا آن کوچه ، کوچه مردگان بود ،
چون هر دری را کوفتم ،
و مامای حقیقت را جستم ، که به کمک بشتابد ،
از هیچ دری ، پاسخی نیامد ،
تا مردی بدخیم و خشمگین ، ناگهان از دری سر بیرون کرد و گفت :
در این شهر کسی حقیقت نمیزاید ، که نیاز به مامایش باشد .
و هنگامی ، خسته و کوفته بهالین او شتافتم
او مرده بود ، هرچند فرزندی بس زیبا زائیده بود
من از آن شهر ، به زاد و بومم باز گشتم ،
و پس از چندی خبر یافتم ،
که آن حقیقت ، یتیم وی سرپرست ،
زنی خشکیده و خمیده شده ،
و در کوچه پس کوچه های همان شهر ،
برای خوردن و نمردن ، روسپی گری میکنند

- ۱۱۵ -

نازائی گاه

*****

سیمرغ ، بانو خدای ایران ، هر فرزندی که میزاد ،
جزآن بود که میخواست ،
و هر زاده اش ، جزآن میخواست که سیمرغ میخواست .
الله ، نمیتوانست بزاید ،
و نمیتوانست تاب فرزندی را بیاورد که با زادن ، از او آزاد شود
پس او حقیقت را ، ساخت ،
تا همیشه دست به دست برود
و جا به جا بشود ،
و همیشه همان بماند ، که الله خراسته بود
و حقیقت او ، در گذشت هزاره ها ، همیشه یکی بود
ولی هر فرزند سیمرغ ، بگونه ای دیگر بود ،
چون او فرزندش را نپساخت ، بلکه میزائید
ازآن پس ، برای دست بدست دادن حقیقت دست ساز خدا ،
هیچکس نباید خود ، حقیقت بزاید
و خدا ، که پزشک توانا و ورزیده ، برای نازا ساختن انسانها بود
نازائی گاهی به بزرگی زمین ساخت

در جستجوی بزرگی

*****

آنی پیش همان کس را دیدم که با چراغ ، در شهر انبوه از توده میگشت ،
و « انسانی بزرگ » ، میجست ،
و غی یانت ،
واز نبود انسانی بزرگ ، افسوس میخورد ،
دیوانه ای در رهگذارش ، به او برخورد ، و گفت :
انسان بزرگ را ، بیهوده مجو ،
بلکه « بزرگی » های گمشده را در همه این انسانهای ملال آور بجر ،
بزرگیها ، در هر انسانی ، تخمه گل‌های نادرند
که در گوشه کناره های آنها ، بنام علفهای هرزه ، ریخته ،
وهر از چندی ، از ریشه کنده و سوخته میشوند ،
که باید برگزید ، و در گرمخانه پرورد ،
و چه بسا انسانها ، که این تخمه های ناچیز را در خود غمی شناسند
و شبیه کاشتن و پروردن آنرا نمیدانند ،
و فقط در آنها ، « کوچکیهای » ، کاشته و روئیده میشوند ،
که باغبانان اجتماع ، روئیدیهای سودمند ، می نامند .

بزرگی ، دورنماست

*****

فقط کرچکبهای اورا ، من همیشه میدیدم .

چون همیشه نزدیک او بودم ،

و هیچگاه خبری از بزرگی او نداشتم ،

و روزی که از بزرگی او برآیم گفتند .

سخت بشگفت آمدم ،

چون بدین نزدیکی ، چگونه شده من بزرگی اورا نشاختم ؟

ولی همان نزدیکی من بود که مرا از شناخت بزرگیهای او باز میداشت ،

چون بزرگی را ، فقط از دور میتوان دید ،

و در خاطره هایم هست که بزرگیهای دوستانم ، ناگهان در چشمم میدرخشند ،

چون هر خاطره خوب ، دوست را هم بشیوه ای دور میکند

و نزدیکی ، که درهر گونه دوستی هست ، دیده را از دیدن بزرگی باز میدارد

و هنگامیکه که دوباره به آنها نزدیک میشوم ،

از دیدن بزرگیهای آنها ، باز ناتوان میشوم ،

و می انگارم که بزرگی آنها ، فقط اشتباه دیده ام بوده است

و در تاریخ است که بزرگیهای کسانی کشف میشوند ،

که همزمانی با آنها ، آنها را نادیدنی ، ساخته بودند

بزرگی ، دورنماست

و خرده گیری از آنانکه بزرگند ،

دلیل کوچکی آنها نیست ،

بلکه دلیل نزدیک بودن کرچوله ها به آنها ،

گردش ، میان حس و فهم

*****

حقیقتِ زنده ، فقط ، فهمیدنی نیست ،
در فهم ،
حقیقت ، خشک و انتزاعی میشود و جان میدهد ،
حقیقتِ زنده را باید با همه حواس نیز ، حس کرد
باید آنرا بوئید و شنید و دید و بسائید و مزید
وقتی ، راهِ فهمِ حقیقت ، بسته میشود ،
باید فهم را ، از راه حواس ، به حقیقت فریفت ،
وقتی ، راه حس کردنِ حقیقت ، بسته میشود ،
باید حواس را از راهِ فهم ، به حقیقت فریفت
در فهم ، باید حقیقت را حس کرد ،
در حس ، باید حقیقت را فهمید ،
فهمِ حقیقت ، هنگامی به کمال میرسد که به مرز حس کردن برسد ،

- ۱۱۹ -

و حس کردنِ حقیقت ، آنگاه به اوج میکشند ، که به مرز فهم برسند ،
و حقیقت ، هنگامی درما زنده است ، که مرزِ فهم و حس از میان برخیزد
حقیقت ، گاهی از راهِ حواس ، و گاهی از راهِ فهم ، به ما نزدیک میشود
و هیچگاه ، راه ورود خود را به ما ، پیشاپیش خبر نمیدهد
وقتی ما ، در درب حس ، چشم براه اوئیم ،
دربِ فهم را میکوید ،
وکسی نیست که در را بگشاید ،
ووقتی ما ، در دروازه فهم ، منتظر او نشسته ایم
درب حس را میکوید ،
و گوش ما ، بانگ کوبیدن در را نمیشنود
و به حقیقت نمیتوان فرمان داد که از چه دری باید وارد شود ،
گاهی که ما ، به فهمِ عالی خود مغروریم ،
از روزنه تنگ حس ، که آنرا خوار میشماریم بدرون ما میخزد ،
و گاهی که حواس خرد را ، سر آغاز هر معرفتی میدانیم ،
از دروازه متروکِ فهم ، گام بدرون ما می نهد ،

فرق میان عادل و دادگر

*****

عادل ، در برابری داد و ستد ، میاندشد ،
هرچه به او بدهند ، پس میدهد
و تا برابر آنچه گرفته ، پس ندهد ، باری طاعت فرسا بر پشت خود میکشد
که تا نیندازد ، درد میبرد
او همیشه ، « پس دهنده » است ،
هیچگاه ، دادن از او ، سرچشمه نمیگیرد
او همیشه ، واکنش است ،
ولی دادگر ، سرچشمه دهش است
او ، واکنش در برابر کنش نیست
و این « ابتکار دادن » ، خطرِ پس ندادن را هم دارد
و کسیکه بی حسابِ پس گرفتن ، میدهد ، خطر نمیکنند ،
و دادن ، برای دادگر ، هیچگاه ، حساب داد و ستد ، نیست
اینست که هر دادی ، در گوهرش ، سرشاری و بخشش و دهش هست
ولی یک عادل ، هیچ هدیه ای را نمی پذیرد ،
هدیه نیز برای او ، یک داد و ستد است
هدیه دادن نیز ، بازرگانی نهفته است
که در آن داد ، با ستد ، آشکار ، باهم سنجیده نمیشوند

- ۱۲۱ -

در جهانِ عادل ، هیچکس ، هدیه ندهد ،
بلکه بنامِ هدیه ، میدهند ، تا بنامِ هدیه هم ، باز ستانند
یا بنامِ هدیه ، میدهند ،
تا دیگری در شرم ، هدیه ای بزرگتر ، پس دهد
تا با رودبایستی از هدیه ، بیشتر بستانند
عادل ، آنکس را که ، میدهد ، و منتظر بازستدن نیست ،
یا احمق ، یا دیوانه میدانند ،
و آنکه برای شادی خودش میدهد ،
یک دروغگو میخوانند ،
از دید او ، کسی شاد میشود که آنچه داده ، بگونه ای دیگر پس بگیرد
و اگر دیگری ، پس ندهد
غصگین و دردمند میشود
قر ، گوهر تابنده بود ، و هیچگاه در انتظارِ « بازتاب » ، نمی نشست
آفتاب ، تابیدنِ بی بازتاب برد ،
و برای او آفتاب هم ، دیوانه است ،
چون ، عقل ، هتر بازتابیدنست
و تساوی داد و ستد ،
که عدل ، خوانده میشود
حد اقلِ عقلست ،
عقل برتر ، زیاد میگیرد ، و کم میدهد ،
وبرترین عقل ، همه را میگیرد ، و هیچ ، پس میدهد
و عقل برتر ، کم میدهد ، و آن کم را زیاد می نماید ،
و زیاد میگیرد ، و آن زیاد را کم میشمارد ،
و تساویِ عدل را برقرار میسازد .

داوری کردن ، بزرگترین جنایت است

*****

بزرگترین جرمها ، داوری کردنست ،
و در هر داوری ، بیدادی که کرده میشود ، بیش از دادیست که میکنند ،
و همیشه يك جزء عمل ، بنام « كَلِّ آن عمل » ، داوری میشود
در يك عمل ، که جزئی از انسانست ، كَلِّ انسان ، داوری میشود
و همیشه يك جزء فکر ، بنام كل آن فکر ، داوری میشود ،
و كل آن عمل و فکر ، بنام آن جزء ، محكوم میشود
و داوران جهان ، برترین جنایتکارانند
که هیچگاه ، مجازات نمیشوند ،
داوری ، جنایتیست بی مجازات ،
و بدآوری نشستن بر همه چیزها ، کار همگان شده است ،
حتی این مردم ، خدای بیچاره اشان را ، بر گرسی داوری ، نشانده اند
و آنانکه میخواهند خوبی را از بدی جدا سازند ،
ببخیر از آنانند که میان خوبی و بدی ، مرزی خط گونه نیست ،
وجه خوبهاست که سوی دیگرشان بدیست
وجه بدیها ، سکه ایست که رویه دیگرشان ، خوبیست
وجه خوبهاست ، که آنی دیگر ، به بدی تحول یافته اند
وجه بدیهاست ، که دريك آن ، تحول به خوبی می یابند

قاتلانِ خدا

*****

- میدانی که قاتلِ خدا کیست ؟
- آخوندها .
- پس چرا ملحدان را کیفر میدهند
- چون کسی نباید بداند که خدا ، کشته شده است ،
- و که ؟ او را کشته است ،
- و این بی خدایان هستند که از این راز ، باخبرند .
- چرا آخوندها ، خدا را کُشتند ؟
- چون از دست خدا ، که در هرکاری فضولی میکرد ، آزاد شوند
- و قدرت پرست ، آزادی خود را بیش از خدا ، دوست میدارند
- و اکنون هرچه میخواهند ، میگویند
- و بخدائی که گننام او را بخاک سپرده اند ، نسبت میدهند
- و بر همه منبرها ، فریاد میزنند که خدا نه مُردنی و نه کُشتنی است
- و خدا ، تنها آنها را همیشه به نزد خود میپذیرد .
- بجای خدائی که کُشته اند ، خود نشسته اند
- ولی همه باید ایمان داشته باشند که او زنده است
- پس بیا باهم گلی بر مزار خدا بنهیم
- و اشکی در مظلومیتش بریزیم

- ۱۲۴ -

با ادب گفتن ،

*****

همه بزرگان سخن ، مرا اندرز داده اند که آنچه را میخواهم بگویم ،
با ادب بگویم .
آنقدر نرم بگویم ،
که کسی آزرده نشود ،
عیب هرکسی را پنهان بگویم ،
عیب او را ، دردیگران که دورند ، ببینم و بگویم
تا با همدیگر ، به آن لبخند بزنیم ،
ومن کم میگویم ، و گزیده میگویم ،
کم گفتن ، این نیست که کم گفته بشود ،
کم گفتن اینست که ، کمتر از آن گفته شود ، که باید گفت
و گزیده گفتن ، گزیدن بهتر ها نیست
و گزیدن ، « با معیار مراعات دیگران » برگزیدنست .
ومن ، پیروی از این پند شیرین و به اوج استادی رسانده ام ،
واکتون اُستادم ، که چون لاله‌ها سخن بگویم ،
هر کلمه من ، برغم گوینده بودن ، لال است

- ۱۲۵ -